

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-09

Diarienummer N163-0485/23

Handläggare

Anna Kihlén, Ingrid Lindman

E-post: anna.kihlen@socialnordost.goteborg.se

ingrid.Lindman@socialnordost.goteborg.se

Svar på remiss - Motion av Simona Mohamsson (L) och Axel Darvik (L) om att införa utbildningsgaranti för placerade barn

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Nordost avstyrker motion om att införa utbildningsgaranti för placerade barn med hänvisning till de synpunkter som framkommer i tjänsteutlåtandet.
2. Förvaltningens tjänsteutlåtande översänds till kommunstyrelsen som nämndens eget yttrande.
3. Socialnämnd Nordost förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Simona Mohamsson (L) och Axel Darvik (L) har lämnat en motion om att införa utbildningsgaranti för placerade barn. Motionens förslag är att socialnämnderna och grundskolenämnden får i uppdrag att säkerställa att barn med familjehemsplacering, boende på HVB-hem och SiS-hem blir erbjudna plats i Skolfam samt att socialnämnderna tillsammans med grundskolenämnden får i uppdrag att följa upp om elevernas skolgång varit obruten och hur deras skolförankring sett ut.

Remiss är skickad till grundskolenämnden och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost samt Sydväst för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 30 augusti.

Förvaltningens samlade bedömning är att motionen lyfter ett angeläget område som fortsatt behöver belysas och utvecklas. Förvaltningen bedömer dock att det redan finns ett liknande politiskt uppdrag som omfattar, att på olika sätt säkra och utveckla arbetet med placerade barns skolgång, samt att det redan åligger socialnämnden utifrån gällande lagstiftning att följa upp placerade barns skolgång.

Förvaltningen föreslår därför att motionen ska avstyrkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Hur väl placerade barn lyckas i skolan spelar stor roll för hur det går för dem senare i livet. Att lyckas i skolan är den starkaste skyddsfaktorn för att motverka ohälsa, bristande förankring på arbetsmarknaden, missbruk och kriminalitet. Bland barn som växer upp i samhällets vård är "skolmisslyckanden" generellt större jämfört med andra barn (Social rapport 2010, Socialstyrelsen s.228 ff). Ohälsa, bristande förankring på arbetsmarknaden,

missbruk och kriminalitet innebär samhällsekonomiska kostnader såväl som individuellt lidande. Att samhället lyckas med att stödja placerade barns skolgång under uppväxten är därför en samhällsekonomisk investering utifrån ett längre perspektiv.

Att följa upp och stödja placerade barns skolgång åligger redan idag socialtjänstens och grundskolans grunduppdrag. I praktiken innebär det från socialtjänstens perspektiv att det krävs resurser i form av rätt bemanning av socialsekreterare för att följa upp hur det går för barnen i skolan. Kompetensförsörjning med rätt och tillräcklig bemanning av socialsekreterare och barnsekreterare är idag en utmaning för socialförvaltningarna utifrån rekryteringssvårigheter och personalomsättning.

För de barn som är familjehemsplacerade och uppfyller kriterierna för Skolfam finns sedan förra året ytterligare förstärkning av Skolfam- team i staden. I Nordost står det alltså 35 barn i kö.

Bedömning ur ekologisk dimension

Socialförvaltning Nordost har ett antal barn placerade på platser som ligger mer än tre timmars resväg från Göteborg. Resvägen har en påverkan på miljön genom utökade utsläpp- vilket är en ekologisk utmaning. Då Skolfam som metod har avgörande betydelse för barnens möjligheter att lyckas i livet anser förvaltningen att denna ekologiska utmaning är motiverad.

Bedömning ur social dimension

Som motionen lyfter är skolan en viktig skyddsfaktor för att ge barn bättre förutsättningar för vuxenlivet. För de barn och ungdomar som växer upp i familjer där föräldrar har bristande föräldraförmåga är skolan extra viktig. En god relation till skolan ökar chanserna för positivt umgänge med kamrater, som också har en positiv skolanknytning. Detta blir i sin tur en ytterligare skyddsfaktor. De barn som trivs i skolan och har intresse för skolarbete har större chanser att klara sig bra i livet trots påfrestningar (Socialstyrelsen 2018, BBiC Grundbok s 38-40). Eftersom lyckad skolgång är en viktig förutsättning in i vuxenlivet gynnas både det enskilda barnet och samhället i stort i ett längre perspektiv.

Genom arbetet med att säkerställa placerade barns skolgång bidrar det också till kommunfullmäktiges mål om att *livsvillkoren för Göteborgs invånare ska blir mer lika*.

Bedömning utifrån barnrättsperspektivet

Utifrån ett barnrättsperspektiv kan flera artiklar tillämpas utifrån barns rätt till skolgång. Grundartikeln 3 och 12 handlar om att alla beslut som rör barn i första hand ska beaktas utifrån barns bästa och alla barns rätt att uttrycka sin mening i frågor som rör barnet. Artikel 28 i barnkonventionen lyfter specifikt barnets rätt till utbildning: *Barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla* (se unicef.se)

Det är kommunens skyldighet att tillse denna rättighet och kräver samverkan mellan grundskolan och socialtjänsten.

Samråd

Information om ärendet ges till ungdomsråden inom socialförvaltning Nordost.

Samverkan

Information har lämnats till Förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 22 augusti 2023.

Bilagor

1. Motion av Simona Mohamsson (L) och Axel Darvik (L) om att införa utbildningsgaranti för placerade barn

Ärendet

Simona Mohamsson (L) och Axel Darvik (L) har lämnat en motion om att införa utbildningsgaranti för placerade barn. Motionens förslag är att socialnämnderna och grundskolenämnden ska få i uppdrag att säkerställa att barn med familjehemsplacering, boende på HVB-hem och SiS-hem blir erbjudna plats i Skolfam samt att socialnämnderna tillsammans med grundskolenämnden får i uppdrag att följa upp om elevernas skolgång varit obruten och hur deras skolförankring sett ut.

Remiss är skickad till socialnämnd Nordost Sydväst för yttrande. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 30 augusti 2023.

Beskrivning av ärendet

Simona Mohamsson (L) och Axel Darvik (L) lyfter i sin motion att omhändertagna och placerade barns skolgång har alltför länge negligerats. Statens institutionsstyrelses (SiS) egna kartläggningar visar att betyg och skolresultat för barn som har placerats på institution ligger väsentligt lägre än för andra barn. Placerade barns och ungas skolgång är oftast problematisk. De fullföljer grund- och gymnasieskola i avsevärt lägre utsträckning än andra barn. Motionärerna lyfter att en av de största skyddsfaktorerna är en lyckad skolgång och att rätten till utbildning kräver samverkan mellan skolan och socialtjänsten samt att eleven blir delaktiga i processen.

Motionärerna lyfter fram modellerna Skolfam och SAMS, vilka på olika sätt ska stödja placerade barn i deras skolgång. Vidare lyfter motionärerna att de anser att det finns brister i Göteborgs stads sätt att följa upp hur det går för placerade barn och hur det går i skolan för dem. I motionen föreslås följande beslut i kommunfullmäktige:

1. Socialnämnderna och grundskolenämnden får i uppdrag att säkerställa att barn med familjehemsplacering, boende på HVB-hem och SiS-hem blir erbjudna plats i Skolfam.
2. Socialnämnderna får i uppdrag att tillsammans med grundskolenämnden följa upp om elevernas skolgång varit obruten och hur deras skolförankring sett ut.

Nedan beskriver förvaltningen hur det fungerar när ett barn placeras utifrån skolgången och vad SAMS, SiSam och Skolfam innebär.

Skolgång när ett barn placeras utanför det egna hemmet

Beslut om placering utanför hemmet, som fattas av socialnämnderna i Göteborgs Stad, verkställs ofta i familjehem eller HVB utanför Göteborg. Det innebär att stor del av skolsamverkan, för socialtjänsten i Göteborg stad, sker med andra kommuner och förvaltningar än den egna grundskoleförvaltningen. Det är placerande socialsekreterares ansvar att anmäla behov av skolplats till den kommun barnet folkbokförs, oavsett om skolplacering ska ske inom Göteborgs stad eller i annan kommun. Socialtjänsten har ett ansvar för att följa upp skolgången i varje individärende i enlighet med rådande lagstiftning, medan skolan har ansvar för den pedagogiska uppföljningen.

För att samverkan vid skolbyten ska fungera krävs kännedom om roller och ansvar hos både skola och socialtjänst. SAMS är ett skriftligt och konkret kunskapsstöd, med bland annat en checklista, som tydliggör hur samverkan mellan skola och socialtjänst ska gå till. Kunskapsstödet är indelat i fyra faser med flera olika steg. I varje steg beskrivs vad som ska göras och varför, samt vem som är ansvarig. Ansvaret är fördelat mellan rektorer vid

avlämnande eller mottagande skola, utbildningsförvaltning samt socialtjänst. De olika faserna i stödet är; inför placering, under placering, inför avslut, uppföljning. SAMS innebär inte några tillkommande åtaganden för kommunerna, utan bygger på redan rådande lagstiftning. Implementeringen av kunskapsstödet pågår och bedöms var relativt välkänt av kommunerna i Sverige.

SiSAM-modellen är ett komplement till SAMS och erbjuder ett gemensamt verktyg och arbetssätt för samordning av insatser för SiS-placerade barn och ungas skolgång. Modellen riktar sig till socialtjänst, skola och SiS ungdomshem och dess skolverksamhet. Modellen består av sju rutiner som konkretiserar de tre parternas samverkan inför, under och efter placeringen genom att tydliggöra vem som ska göra vad och när det ska göras.

I Göteborg Stad finns idag en samordnande funktion som samverkar med grundskoleförvaltningen och socialförvaltningarna i användandet av Skolfam. Utvärdering, kunskap- och statistikinsamling sker löpande utifrån Skolfam. Samma funktion har också i uppdrag att implementera och informera om de stöddokument och rutiner som finns för SAMS och SiSAM i staden.

Skolfam

Skolfam är en förebyggande arbetsmodell för att stärka skolresultat för barn placerade i familjehem. Modellen bygger på tvärprofessionell samverkan mellan specialpedagog, psykolog, familjehemssekreterare och barnsekreterare som tillsammans utgör "Skolfam-teamet" runt det placerade barnet. Detta team samverkar med biologiska föräldrar, familjehem, skola, habilitering och andra aktörer när det behövs. Modellen är manualstödd och vetenskapligt utvärderad. Om SAMS och SiSAM är skriftliga samverkansmodeller som ger stöd till samverkan, är Skolfam mer att betrakta som en insats, där specialpedagog och psykologen uteslutande arbetar med skolfrågor för de barn som är aktuella på socialförvaltningarna.

Totalt i Göteborgs Stad finns idag 10,7 team fördelat i de fyra socialförvaltningarna. Bedömningen är att 12 team behövs för att hantera hela stadens kö. Under år 2022 gjordes en satsning för att minska kön till Skolfam med goda resultat. Att arbetet inte helt är i hamn än beror på att uppstartsfasen i Skolfam är tidskrävande och kan ses som en flaskhals. Att socialförvaltningarna har hög personalomsättning, hög arbetsbelastning och flera vakanta tjänster bidrar till att Skolfam-teamsen inte kan arbeta med full kapacitet i dagsläget.

Kriterierna för att tillhöra Skolfam är att barnet tillhör grundskolan åk F-9 (uppstart upp till årskurs 7), kan tillräckligt god svenska för att genomföra kartläggningarna utan tolk, ej tillhör särskolan och har en stabil placering i familjehem som förväntas fortgå i minst två år.

Medelåldern för barn som tillhör Skolfam är 11 år, när barnet går ut åk 9 avslutas Skolfam. Av de barn som är aktuella inom Skolfam går 30 % på skolor i Göteborgs Stad.

För att utveckla arbetet med att säkerställa obruten skolgång har specialpedagog (inom Skolfam i Göteborgs Stad) uppdrag utvidgats till att vara ett stöd för att SiSAM-modellen efterföljs av socialtjänst, skola och SiS. Detta uppdrag ska dock inte förväxlas med att de arbetar utifrån sitt Skolfam-uppdrag i dessa ärenden.

I stadsområde Nordost

I maj 2023 finns det i Socialförvaltning Nordost 342 placerade barn i familjehem, 48 av barnen är placerade i jourhem. Av de 342 barnen är 186 i skolåldern, 88 barn är äldre än 16 år och 68 barn är yngre än 6 år. En del barn i skolåldern saknar tillräckliga kunskaper i svenska vilket gör att de inte uppfyller kriterierna för att delta i Skolfam. I maj 2023 är det 43% av Nordosts familjehemsplacerade barn som uppfyller kriterierna för Skolfam då 113 familjehemsplacerade barn är inskrivna i Skolfam och 35 barn är startklara (det vill säga de står i kö för att omfattas av insatserna så snart plats finns för dem).

I jämförelse med övriga socialförvaltningar i staden har stadsområde Nordost fler barn som är familjehemsplacerade längre bort från Göteborg, vilket påverkar möjligheten för Skolfam-teamen att räcka till för behoven.

I och med att 35 barn står i kö till Skolfam kan det konstateras att resurserna i Socialförvaltning Nordost i dagsläget inte räcker för att tillgodose behoven av Skolfam-insatser för våra familjehemsplacerade barn.

Förvaltningens bedömning

Som nämnts tidigare lyfter bland annat Socialstyrelsen att en lyckad skolgång är den starkaste skyddsfaktorn för att motverka ohälsa, bristande förankring på arbetsmarknaden, missbruk och kriminalitet (se BBIC grundbok Socialstyrelsen och Social rapport 2010, Socialstyrelsen s.228 ff). Förvaltningen vidhåller motionärernas intentioner om vikten av att säkra placerade barns skolgång. Nedan kommenterar förvaltningen motionens två beslutsförslag.

- *Socialnämnderna och grundskolenämnden får i uppdrag att säkerställa att barn med familjehemsplacering, boende på HVB-hem och SiS-hem blir erbjudna plats i Skolfam.*

I Göteborgs stads budget för 2023 fick socialnämnderna och grundskolenämnden följande politiska uppdrag: *Socialnämnderna och grundskolenämnden får i uppdrag att utöka placerade barns tillgång till särskilt stöd i sin skolgång genom Skolfam eller motsvarande arbetssätt.*

I Göteborgs stads barnrättsplanen finns även följande insats (3:3): *Säkerställa insatser för placerade barns rätt till utbildning*

Förvaltningen bedömer att nämnderna genom barnrättsplanen samt genom det politiska uppdraget i budgeten redan har uppdrag att arbeta för att erbjuda placerade barn plats i Skolfam. Utifrån detta pågår redan utvecklingsarbete där till exempel ytterligare Skolfam-team har tillsatts.

Förvaltningen vill också tydliggöra vad som lyfts fram ovan om att det finns kriterier för att omfattas av Skolfam. Skolfam som modell avser endast familjehemsplacerade barn i årskurs F-9 med en stadigvarande stabil placering, där barnet kan tillräckligt god svenska och inte tillhör särskolan. Dock sker ett utvecklingsarbete i Göteborgs stad där specialpedagogerna inom skolfam-teamen har fått ett utökat uppdrag om att vara ett stöd till socialsekreteraren i skolfrågor för att säkerställa kvalitet och en obruten skolgång

utifrån SiSam.¹ Det utökade uppdraget för specialpedagogerna ska dock inte förväxlas med Skolfam-modellen.

- *Socialnämnderna får i uppdrag att tillsammans med grundskolenämnden följa upp om eleverna skolgång varit obruten och hur deras skolförankring sett ut.*

Som ovan nämns åligger det socialtjänsten enligt gällande bestämmelser att följa skolgången i varje individärende (se Socialtjänstlagen 6 kap 7 §), medan skolan har ansvar för att göra den pedagogiska uppföljningen. Utifrån socialtjänstens ansvar görs uppföljning i barnens akt. Var sjätte månad ska nämnden också överväga (se SoL 6 kap 8 §, LVU § 13) placerade barns vård. Hur skolgången ser ut för barnet är en del av det. Grundskolan i den kommun som barnet är placerat är ansvarig för att säkerställa att det finns en skolplacering för barnet.

Motionärerna lyfter i sin motion att det finns brister i uppföljningen av hur det går för placerade barn och hur många placerade barn som finns. Förvaltningens bedömning är att uppföljning av placerade barn görs enligt gällande lagstiftning samt att förvaltningen också kontinuerligt följer antal placerade barn utifrån olika placeringsformer. Antal familjehemsplacerade barn rapporteras kontinuerligt till nämnden i den ordinarie uppföljningsstrukturen. Vad gäller barn som omfattas av Skolfam görs särskild uppföljning i staden utifrån tex antal barn, kö och var de bor.

Som motionärerna lyfter är samverkan med grundskolan en viktig del i att säkerställa att placerade barn får en fungerande skolgång. Det är ett kontinuerligt pågående arbete som förvaltningarna arbetar med. Som ovan lyfts sker samverkan utifrån placerade barn ofta med grundskolor utanför Göteborgs stads kommun.

Den sammanfattande bedömningen är att motionen lyfter ett angeläget område som fortsatt behöver belysas och utvecklas. Förvaltningen bedömer dock att det redan finns ett liknande politiskt uppdrag som omfattar, att på olika sätt säkra och utveckla arbetet med placerade barns skolgång, samt att det redan åligger socialnämnden utifrån gällande lagstiftning att följa upp placerade barns skolgång. Motionen bör därför avstyrkas.

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Karen Alvstad
Avdelningschef

¹ SiSam är ett komplement till SASM som avser rutiner för samverkan mellan olika aktörer när ett barn placeras på SiS. Se www.stat-inst.se

Handling 2023 nr 84**Motion av Simona Mohamsson (L) och Axel Darvik (L) om att införa utbildningsgaranti för placerade barn**

Omhändertagna och placerade barns skolgång har alltför länge negligerats. Statens institutionsstyrelses (SiS) egna kartläggningar visar att betyg och skolresultat för barn som har placerats på institution ligger väsentligt lägre än för andra barn. När barn och unga blir placerade i samhällsvård är det hemkommunens ansvar att säkerställa att de får den utbildning de har rätt till. För att den rätten ska säkras krävs det att skola och socialtjänst samverkar på ett bra sätt och att eleven blir delaktig i processen. Placerade barns och ungas skolgång är oftast problematisk. De fullföljer grund- och gymnasieskola i avsevärt lägre utsträckning än andra barn. Vi vet idag att en av de största skyddsfaktorerna är en lyckad skolgång.

Enligt Socialstyrelsens rapport Öppen jämförelse 2020 – placerade barns utbildning och hälsa går det betydligt sämre i skolan för placerade barn. Endast 39 % av tjejer som är placerade i årskurs 9 har en gymnasieutbildning innan de fyller 20 år. Motsvarande siffra för killar är 32 %. Absolut sämst går det för barn som endast är placerade delar av årskurs 9. Av de som är placerade delar av årskurs 9 är det endast 17 % som har gymnasiekompetens.

Det visar sig att detta inte är ett nytt fenomen. Det har varit dåliga studieresultat under många år. Därav har modellen av Skolfam samt SAMS utvecklats. Varje barn som får en insats från Skolfam får ett eget team som följer det under åren i grundskolan. Teamen består av barnsekreterare och familjehemssekreterare från socialtjänsten samt psykolog och specialpedagog från grundskoleförvaltningen. Forskning har visat att Skolfam är en verkningsfull modell för att höja studieresultaten för familjehemsplacerade barn. SAMS är framtaget för att skapa en kontinuitet i skolgången och för att vara ett stöd till den som arbetar med placerade barn och unga i skola och socialtjänst inför och under placeringen. SAMS är också till hjälp inför avslut och vid uppföljning. Då placerade barn behöver en lyckad skolgång som en extra skyddsfaktor är det nu hög tid att garantera att alla placerade barn har tillgång till ett Skolfam eller SAMS.

Vi ser även att det finns brister i Göteborg Stads sätt att följa upp hur det går för placerade barn. Vi vet inte hur många placerade barn vi har, hur många som placeras om och hur långa placeringarna är. Vi vet inte heller hur det går i skolan för de barn som placerats av stadens socialtjänst. Det fanns 887 barn som var familjehemsplacerade under 2022. Det framgår inte hur många som var stadigvarande placerade och därmed har tillgång till Skolfam. En artikel i Vårt Göteborg visade att 155 barn hade Skolfam i Göteborg. Av de familjehemsplacerade barnen får alltså endast 15 % tillgång till Skolfam.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Socialnämnderna och grundskolenämnden får i uppdrag att säkerställa att barn med familjehemsplacering, boende på HVB-hem och SiS-hem blir erbjudna plats i Skolfam.
2. Socialnämnderna får i uppdrag att tillsammans med grundskolenämnden följa upp om eleverna skolgång varit obruten och hur deras skolförankring sett ut.

Simona Mohamsson (L) Axel Darvik (L)